

MÚLTMENTŐ

A HOSSZÚHETÉNYI HAGYOMÁNYŐRZŐ EGYESÜLET KIADVÁNYA 6.

Negyven év tánc

Hármas évfordulót ünnepeztünk idén, hiszen a múlt század harmincas éveinek elején – *Nemes János* tanító és *Czímber József* jegyző szervező tevékenysége révén – az országban elsőként alakult meg a Hosszúhetényi Bokréta. A fővárosi szereplések országos hírűvé tették Hosszúhetény szín pompás viseletét, dalainak és táncainak csodálatos világát.

A világegést követően az ötvenes évek elején *Csánky Lenke* helyi védőnő vezetésével, *Muharay Elemér* szakmai támogatásával újjáéledt az együttes, és sikeresen működött több mint egy évtizeden keresztül.

A harmadik korszak a Vass Lajos nevével fémjelzett Röpkül páva! országos vetélkedő hatására bontakozott ki. *Kaszás Ágnes* – a

későbbi együttes egyik táncosa – tizenkilenc évesen a vetélkedőben az országos középöntőig jutott. A televízió keresztül kapott ösztönzés hatására, az akkori faluvezetés segítségével 1972 őszén útjára indult a Pávakör. *Bajtay Dezsőné*, majd *Kaszás János* vezetésével az éneklő együttes alig egy év elteltével vette fel mai nevét.

(folytatás a 2. oldalon)

2012.

A kiadvány a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal támogatásával jelenik meg.

MÚLTMENTŐ

“Aki megírja szülőföldje történetét, az nagyobb és értékesebb munkát végez, mintha egyetemes történelmet írna. A hűség a szülőföldhöz a legnagyobb erő a táj felemelésére.”

(Kanyar József)

Negyven év tánc

A Hosszúhetényi Népi Együttes – hála az elkötelezett tagoknak és vezetőknek – azóta megszakítás nélkül működik táncsoportként.

Kaszás János együttesvezetőnek, Göndöcs János zenekarvezetőnek és a támogató Komlói ÁFÉSZ vezetőségének elévülhetetlen érdemei voltak abban, hogy a hetényi táncosok a hetvenes-nyolcvanas években sikert sikerre halmozva bejárták Európát, sőt Európán túlra is eljutottak. Számtalan fesztiváldíj, országos minősítés jelzi azóta is, azt az utat, amelyet az együttes megtett az elmúlt évtizedekben.

A stafétát átadó táncos-zenész elődök közül sajnos már sokan nem lehetnek közöttünk. De nem csak a bokrátságok, vagy az ötvenes évek együttesének tagjai hiányoznak közülünk. Szomorú, de a jelenlegi együttes közösségéből is sokan eltávoztak. Emléküket kegyelettel őrizzük és táncos -zenész örökségüket legjobb tudásunk szerint igyekszünk tovább éltetni.

Kedves Olvasó!

A Hagyományörző Egyesület kiadványának hatodik számát tartja kezében, melyet évente jelentetünk meg. Idei számunkat elsősorban a Hosszúhetényi Népi Együttes elmúlt negyven évének szenteltük, de rangos szerzők jóvoltából értékes írásokat olvashatnak szívükhöz közel álló más témákról is. Reméljük nem csak az egykori táncosok, zenészek lapozgatják majd szívesen újságunkat!

Fontosnak tartjuk, hogy mi, hosszúhetényiek a Múltmentő segítségével is megőrizzük kultúránk, múltunk egy-egy kis szeletét, ezért igyekszünk minden olyan írást, dokumentumot közkinccsé tenni, amelyet megőrzésre érdemesnek találunk. Ide tartozik országos hírű együttesünk négy évtizedes tevékenysége is. Múltmentést – amelyre a Kedves Olvasót is hívjuk – sokféleképpen végezhetjük:

Beszélhetünk róla, amely téma talán pár napig foglalkoztat is minket, de sajnos a mindennapok gondjai sokszor feledtetik ezeket a beszédtemákat.

Le is írhatjuk gondolatainkat, mely nagyon hatásos eszköze a múltban gyökerező hagyományok ápolásának. Hiszen "a szó elszáll, az írás megmarad".

De a legcélravezetőbb az, ha mi magunk is együtt élünk a régen élt emberek hagyományaival. Ha érdeklődünk dédszüleinktől, nagyszüleinktől, idős heté-nyiektől, hogy régen ők hogyan éltek, dolgoztak, ünnepeltek. A régi szokásokat megoszthatjuk gyermekeinkkel, tanítványainkkal, akik minden újdonságra fogékonyak, s közben észrevétlenül szívják magukba szülőfalujuk kultúráját. Netán egy-két régi fotót is gyűjthetünk a még élő idősektől, melyek így nem vesznek a feledés homályába, hanem inkább e kiadvány oldalait gazdagítják.

Fel is vehetjük a hetényi népviseletet, táncolhatunk, mellyel továbbörökítjük elődeink tiszteletét. Nem beszélve arról, hogy a hetényi zene halatára és a tánc láttán még annak is ritmusosan kezd dobolni a lába, akinek egyébként nehezebbé esik már a mozgás.

Vagy csak egyszerűen elolvashatjuk e kiadvány hasábjait! A mai rohanó világunkban ez nagyon sokat számít: elgondolkodtat, pihentet és tiszteletet ébreszt!

Köszönetet mondunk Andrásflvy Bertalannak, Mendöl Zsuzsának, Nagy Józsefnének és mindazoknak – köztük egykori táncosoknak, – akik írásaikkal, gyűjtéseikkel hozzájárultak idej kiadványunk megjelenéséhez!

Az elődöknek és Kaszás János egykori vezetőnek tisztelegve ajánljuk idej kiadványunkat a Kedves Olvasóknak!

Lázárné Szabó Emese

Mi is így gondoljak...

“A világméretű globalizáció és az európai integráció folyamatában a helyi közösségeknek, régióknak szembe kell nézniük azzal a kérdéssel, vajon hogyan tudnak megmaradni, és hogyan tudják megőrizni évszáza-dokon át kialakult kulturális arculatukat. Ennek érdekében számba kell venniük mindazokat az értékeket, amiket a közösség valaha is teremtett saját maga és más emberi közösségek számára.”

(Felföldi László:

Módszertani füzetek, Muharay Népművészeti Szövetség, 2010.)

Tartalomból

Andrásfalvy Bertalan:

Emberi kapcsolatok 4.

Mendöl Zsuzsa:

Hosszúhetény temploma..... 6.

Nagy Józsefné:

Kaszás Jánosra emlékezem..... 8.

Kacsándi Anikó:

Táncos emlékeim dióhéjban..... 8.

Papp János:

Az első húsz év a negyvenből.... 10.

Egyesületi hírek 14.

Címlapon:

A Hosszúhetényi Népi Együttes tagjai 1973-ban a művelődési ház előtt.

Bertalan István, Bertalan Istvánné, Horváth István, Horváth Istvánné, Cseke György, Cseke Györgyné, Szekeres Ferencné, Kaszás János, Suli Józsefné, Várszegi Zoltán, Várszegi Zoltánné, Csák József, Csák Józsefné, Szabó György, Bóza Györgyné, Tóth István

MÚLTMENTŐ

A HOSSZÚHETÉNYI HAGYOMÁNYÖRZŐ EGYESÜLET KIADVÁNYA

Székhelye:

7694 Hosszúhetény, Verseny u.9.

Telefon: 72/490-827

nepiegyuttas@hosszuhteny.hu

http://hagyomanytanc.12web.hu/

Szerkeszti az egyesület.

Felelős szerkesztő: Papp János

A címlapterv Marsai Ágnes munkája

Készült Pécsen, Molnár Csaba

nyomdájában

TAGSÁGUNK

Agrinás Zsuzsa
 Bakóné Poór Gabriella
 Balázs László
 Bertalan Éva
 Bocz Orsolya
 Budai Réka
 Csák Beatrix
 Csák József
 Csák Józsefné,
 dr. Csörnyei László
 Dallos Jánosné
 Dallos László
 Dallos Veronika
 Ferencz Tamás
 Füzi Gyula
 Gasteiger Ferenc
 Glock Ákos
 Guzi Henrietta
 Györfy Attila
 Herbert Anna
 Hollósi Béla
 Horváth Csaba
 Horváthné Göndöcs Gabriella
 Horváth Laura
 Ignácz Melinda
 Illés Márk
 Jakab Józsefné
 Kalányos János
 Katona Zoltán
 Katonáné Gunszt Andrea
 Keserű Árpád
 Keserűné Márton Éva
 Konrád Balázs
 Kruzse László
 Kruzse Lászlóné
 Kruzse Cecília
 Lajos Liliána
 László Emese
 Lázár István
 Lázárné Szabó Emese
 Magyar Zsolt
 Márton Istvánné
 Molnár János
 Nagy Péter
 Nagy Sándorné
 Papp János
 Pappné Pintér Ilona
 Poór János
 Poór Jánosné
 Puxler Dénes
 Radó Kata
 Radó Miklós
 Radó Tihamér
 Schätl Zsolt
 Spéth Róbert
 Tóth Bence
 Tóthné Göndöcs Zsuzsa
 Varga Antalné
 Varga Dóra
 Zugfil Richárd
 Zugfil Rolf

Negyven éves a Hosszúhetényi Népi Együttes!

Köszöntő

(Elmondta Szabadi Mihály koreográfus, a Muharay Elemér Népművészeti Szövetség elnökségi tagja 2012. szeptember 15-én a komlói színházban, az együttes jubileumi műsorán)

Tisztelt Ünneplő Közönség! Kedves Barátaim!

Amikor ilyen feladatra vállalkozik az ember, akkor általában lelkiismeretesen felkészül, hogy mit is mondjon. Leültem, ide a nézőtérre, s látom azt, amit Önök, s elfelejtettem mindent. Mert valami csoda az, ami itt a színpadon van. Aztán még egy dolog is eszembe jutott, mégpedig az, hogy – elsősorban a koromból adódóan – én olyan szerencsés ember vagyok, hogy én szinte az egész negyven esztendőre emlékezem. S büszkeséggel tölt el, hogy emlékezhetek erre, büszkeséggel tölt el, hogy Kaszás János a barátom volt, és büszkeséggel tölt el, hogy a másik János, a Papp János, meg kedves felesége, egy kicsit a tanítványom.

A mai világ rohanó, elfut az értékek mellett. A huszadik század második felében, kihúzták a paraszt alól a földet, és az a közösség, amely ezt a kultúrát megteremtette, bomladozóban van. Nincsenek már azok az alkalmak, ahol mesélni, táncolni, együtt énekelni lehet. A falusi asszonyok, már csak ünnepen veszik fel a népviseletüket, van olyan falu, ahol már akkor sem. És mindaz a kultúra, ami a magyar nemzeti kultúrának az alapja, veszélyben van. Sok tekintetben veszélyben van! A közhasználatból kiszorítja a szórakoztató ipar.

De ne keseregjünk, mert vannak vállalkozó szellemű emberek, olyanok, akik élére állnak azoknak a közösségeknek, amelyek ezt a kultúrát nem csak őrizni, élni akarják. Nem csak őrizni. Élni! Úgy élni, ahogy látjuk, ahogy itt a színpadon, anya és gyermeke, apa és fia, együtt táncol, együtt énekel. És még valamit meg lehet látni. A táncot meg lehet tanítani, az éneket meg lehet tanítani, de ezekben a közösségekben, mint amilyen a Hetényi Népi Együttes is, meg lehet tanulni azt a magatartást is, amit a paraszt ember annak idején magának kinevelt. Aminek alapja a munkával, becsülettel szerzett paraszti méltóság.

Meghatódottan nézem a táncosokat, ezeket az embereket. Szívből gratulálok nekik a Muharay Elemér Népművészeti Szövetség, és a magam nevében! Kívánom, hogy még hosszú ideig őrizzék ezeket az értékeket! Őrizzék, ne felejtsek el, és adják tovább!

Önöknek pedig azt kívánom, hogy minél többször láthassák Öket a színpadon!

Sok erőt, egészséget, és Önöknek pedig jó mulatást kívánok!

Kedves Olvasóink!

A Múltmentő következő számában szeretnénk településünk múltjának és közelmúltjának sporttal kapcsolatos dokumentumait bemutatni. Kérjük Önöket, hogy ha birtokukban bármilyen sport témájú fénykép, írásos dokumentum van osszák meg velünk! Mentsük meg együtt Hosszúhetény múltját!

nepiegyuttas@hosszuheteney.hu,
20/5307083

A Népi Együttes jubileumi műsoráról készült felvétel, DVD formájában megrendelhető, megvásárolható

a

Zso-Sza Papírboltban
 (Hosszúhetény, Iskola u.41.)
30/399-29-65

Andrásfalvy Bertalan:

Emberi kapcsolatok

(Elhangzott Budapesten a Hagyo-mányok Házában 2012. június 27-én az Anyanyelvű hagyományos kultúránk erőzője és a kitörési lehetőségek intézményes keretei c. szimpóziumon.)

Az elmagányosodás napjaink egyik legsúlyosabb problémája. Elmagányosodásunk oka: kapcsolataink megromlottak vagy hiányosak; ember és a másik ember, ember és a természet, ember és az Isten között. Ezek a kapcsolatok életfontosságú szükségletei az embernek, kielégíthetlensége, hiánya nemcsak lelki, mentális, hanem testi bajokban, betegségekben is jelentkezik. Az elmagányosodó ember szorongóvá lesz és ez megtöri ellenálló képességét, minden bajjal szemben, amint azt az orvosi magatartástudomány bizonyítja.

A magyar társadalom európai összehasonlításban lényegesen betegbb, mint az európai átlag, várható életkorra egyik legrövidebb e földrészen. A kapcsolat, közösséghez való tartozás, társadalmi tőke szavak és kifejezések helyett használhatnánk a szeretet szót is. De ezt a szót tudományos előadásokban, értekezésekben nem szoktuk használni, túlságosan érzelmesnek és közönségesnek tartjuk. Pedig bátran vállalhatnánk e kifejezést. A szeretet nem csak érzelem, hanem magatartás és cselekvésre, kifejezésre, tettekre váltásra felszólító parancs. Csak tettekkel, szavakkal, magatartással válik érzékelhetővé, valósulhat meg. A kapcsolat létrehozásának módja a szeretet kifejezése. A szeretet kifejezésének és a kapcsolat létrehozásának módját évezredekken keresztül a hagyományból tanulták meg az emberek, a családban, kisebb nagyobb közösségekben és később iskolában, a társadalom ünnepi rendezvényein különböző művészeti ágak "élvezetén" keresztül: hallással, látással és tevőleges részvétellel.

Az egyén többirányú kapcsolatokban él, az állandó kapcsolatok közösségeket hoznak létre. A kapcsolatoknak, a szeretet-köröknek rangsora, "hierarchiája" van, de ez nem állandó, változatlan, hanem az egyén életkorával változhat e rangsor. A legelső és évekig a legfontosabb kapcsolat az anya és gyermeke közt jön létre, ha a kapcsolat-felvétel módját, mikéntjét a hagyományból megtanulta az anya. Kodály Zoltán szerint a kapcsolat a gyermek születése előtt már kilenc hónappal megkezdődhet, mégpedig nemcsak az anya és a gyermeke közti, hanem a későbbi, nagy, egy néphez, nemzethez kötő kapcsolat építése is, amikor egy kérdésre, hogy mikortól kezdve kell a gyermekeket énekre, dalra tanítani, – fentebbi választ adta. Az első kapcsolat megélésének, a szeretet kifejezésének módjai és eszközei: a mosolygás, a ringatás, az altatódal éneklése, érintés, ritmusos mondókák, versek mondása, csókolás, cirogatás, höccögtetés (a szopáskor elnyelt levegő kibűfögtetésére), ölelés, szorítás, gyúrás a kisgyermek kacagtatásáig, úgy hogy az anya utánozza a gyermeket és a kicsi baba az anyját. Mindennek gazdag, sajátosan magyar-nyelvű hagyománya van, de ennek

átadása mára a családokban megszakadt.

Hogyan lehet ezt a fontos, a lélektan szerint a gyermek későbbi életét is nagyban meghatározó kapcsolatot helyreállítani ma? Ennek két feltétele, módja van.

Az első: hitelesen le kell írni a hagyományt, minél több helyen, minél alaposabban kitérve a körülményekre, az átadás hogyanjára is figyelve. Ez a néprajztudomány, a kutatók feladata. Ebben, mi magyarok nem állunk rosszul. Évszázadokra visszanyúló népművészeti hagyományaink összegyűjtésében szinte minden "műfajban" élenjárók vagyunk. Az első gyerekjáték-gyűjtemény, nyomtatott könyv alakjában nálunk jelent meg 1891-ben. (Kiss Áron: Magyar gyermekjáték-gyűjtemény – Ahol a legnagyobb a veszély, ott van legközelebb a segítség.) Azóta több, nagyon értékes gyermekjáték monográfia és összefoglaló munka született meg hazánkban.

A második feltétel: A hagyományt intézményesen tanítanunk kell, mert minden családban nem juthat el e hagyományt tanító szakember. A mai világ erre rendelkezésre álló intézményei közt első lehetne az iskola. Amíg ez nem lesz tananyag, legalábbis a leendő anyáknak, addig meghirdetett tanfolyamokon, foglalkozásokon kell átadni ezt az ismeret- és módszertani anyagot! Több szép sikereket elérő, e fenti célt szolgáló kezdeményezésről olvashatunk már.

Visszatérve a kapcsolatok rangsorához: az első, leg-erősebb – láttuk, – az anya és gyermek kapcsolata. A felnövekvő gyermek hasonló korú társak közösségére vágyik. Ebben tanulja meg az élvezetes, szerepjátszós, énekes-táncos gyermekjátékokban a közös szépalkotás, a teremtés örömeit és az ehhez nélkülözhetetlen, önként vállalt fegyelmet és együttműködést, majd a természeti környezettel való kapcsolat módját és élményét. Először a fecske-, gólya-köszöntőket, csigabiztatókat majd a határjárásokban szülőhelye természeti szépségeit ismerte meg. Serdülő kislegényként bekapcsolódott annak gondozásába, mert régen, húsvétkor az ifjúság ünnepi feladata volt a határjelek megújítása, a források, legelők, hidak kitisztítása is. Megtanulta a párválasztást előkészítő közösségek rendjét, a páros-táncokat a fonókban, az indulatokat, érzelmeket kifejező népdalokat, meséket, tréfákat, ajándéktárgyak készítését és az érintkezés szokásait. A párválasztás idején a szeretet-rangsor megváltozott. Első helyre került a remények és elvárások szerint a halálíg szóló házassági kapcsolat, melyért elhagyta apját és anyját is, hogy a férfi és nő egy testé, családdá váljon. A gyermekjátékok során ismerték meg a nagyobb falusi közösséghez, majd a nemzethez kapcsolódó szeretetet, kapcsolat módját, "eszközeit".

Kodály Zoltán szavai az énekes, táncos gyermekjátékokról:

"Egyrészt valóságos tárházai a tudatalatti magyarságnak. Tudatalatti elemeknek eddig még alig méltott szerepe van a nemzeti jelleg (talán inkább öntudat, nemzeti lélek szó

használata lenne itt jobb – a szerző) kialakulásában.

Aki nem játszott a gyermekkorában a játékokat, annyival is kevésbé magyar. Őbenne a nemzethez tartozás sokágú, bonyolult érzése feltétlenül szegényesebb, hiányosabb. Egy csomó jellegzetesen magyar testmozdulat, szólás, hanglegjtés, forma, dallam kimaradt lelki életének építőanyagából. A nevelésnek oda kell törekednie, hogy ez a: "magyar vagyok" minél gazdagabb tartalmat, minél több életet, színt jelentsen mindenkinek, egyénileg is, különben vajmi könnyen üres frázissá szárad. Másrészt nagy e játékok tisztán emberi értéke is, fokozzák a társas érzést, életörömet. A mai gyermek koravénisége ellen nincs jobb orvosság."

A nemzeti érzést, tudatot táplálták a mesék, mondák, a hősookról szóló balladák, történeti énekek is. A mese hallgatását is meg kellett tanulnia a gyermekeknek – rövid versek, szólások, rigmusok mondásával. Bár napjainkra a mesének és a mesemondás újabb alkalmi, "műfajai" alakultak ki, (olvasott, irodalmi mese, mesemondó versenyek stb.) hangsúlyoznunk kell, hogy a népmese nem egyszerűen valami történetnek az elbeszélése, hanem egy sajátos "funkciót" betöltő műfaj volt. Valami hiányról szólt; a szegény kanászgyerekről, a harmadik királylányról, tehát a kicsi, megvetett, gyenge, szegény, lenézett főhőssel könnyen azonosulhatott a kicsiségét, gyengeségét érző gyermek, de a mesében ez a kicsi, gyenge gyermek bátorságával, jószívűségével minden próbát kiállt és így legyőzte a 24 fejű sárkányt, az ördögöt és a boszorkány cselvetéseit és királlyá lett, elnyerte méltó jutalmát. Ez a gyermek első hit- és erkölcstan-órája! Azt a mesét, ami nem erről szól, nem is szabad elmondani a kicsi gyermeknek. A meséknek is megvoltak a korhoz kötött műfajai, s nem is volt mind gyermekeknek való.

"A pedagógus feladata ebben a helyzetben az, hogy

rádöbbsse a gyerekeket: amikor a hagyományról tanulnak, akkor az önmaguk, saját kultúrájuk megismerése felé vezető úton indulnak el." (Agócs Gergely)

Hozzá tehetjük, hogy ezzel saját lelki és testi egészségük biztosításán is munkálkodnak, mert ezzel elmagányosodásuk, elidegenedésük, szorongásuk ellen harcolnak.

(Juhász Zoltán sajátos, matematikai összehasonlító módszerrel mutatja ki "zenei térképen", hogy a magyar népzenei hagyomány 33 népzenei kultúra, összesen 33.000 dallam vizsgálata során a világ legtöbb ősiséget őrző népzene-kultúrájának bizonyul.)

Gazdag eszköztárunk van tehát, hogy ennek segítségével megmaradjunk...

És még egyszer az ember kapcsolatairól. Ember és a másik ember közti kapcsolat kultúránként, népenként más és más formában, beszélt, énekelt, táncolt anyanyelven jön létre. A kapcsolat, a szeretet lényege azonban nem ismerhet határokat.

Az Istennel való kapcsolat az emberi kapcsolatok summája. Hitünk szerint az utolsó ítéletkor az Úr így szól az igazakhoz. "Jöjjetek Atyám örökébe, mert amikor éheztem, ennem adtatok, amikor ruhátlan voltam, felruháztatok, amikor beteg voltam, meglátogattatok..." – "Mikor láttunk téged éhezni és ruhátlanul..." – felelik az igazak. "Amit a legkisebbeknek is tettetek, nekem tettétek..." – válaszolja az Isten.

A természettel való kapcsolat éppen olyan életszükséglet, mint az emberek közti. A legújabb ökológiai szakirodalom bebizonyítja, hogy az ember természettel való kapcsolata csak ott szakadhat meg, ahol korábban az ember és ember közti kapcsolat megromlott, így egy törpe kisebbség kisajátíthatta a természet minden embert megillető kincseit. A természettől elszakadt társadalom pedig épp úgy halálra van ítélve, mint az elmagányosodott egyén.

A hagyományos családi munkaalkalmak és kapcsolatok eltűnésével a hagyományok átadása is megszakad.

Mendöl Zsuzsanna:

Hosszúhetény temploma

Egy évforduló irányítja figyelmünket a hosszúhetényi római katolikus templombelső hatvankilenc éves falképeire. Alkotója, Gebauer Ernő pécsi festő. Születésének 130., halálának 50. évfordulója alkalmából a festészetért lelkesedő civilek egy csoportja (a Káplár László Alapítvány és a Pannon Klassz Közösség Kulturális Klaszter) az idei évet Gebauer Ernő emlékévként nyilvánította. Ennek gazdag programját L. Csépany Katalin, Komlós Attila, Márkus István számos segítővel együttműködve szervezte: kiállításokat, kiadványok megjelentetését, túrákat Gebauer falképeinek megtekintésére. A festő pécsi lakóháza (Bessenyei u. 2.) falán március 24-én, halálának évfordulóján emléktáblát avattak.

Pécsen a Tudásközpont helytörténeti részlegében március végétől látható a Gebauer Ernő alkalmazott grafikai (plakát-, könyvjegy/ex libris -, illusztráció- rajzoló) munkásságát, művészeti közéleti tevékenységét bemutató kiállítás, válogatott, róla szóló irodalommal. A Dóm Múzeumban festményeiből, grafikáiból, falképeit bemutató fényképekből rendeztek kiállítást (május 11 - június 17-ig), ezáltal jobban hozzáférhető templomfestői munkássága, ami a helyszíneken – a mennyezetek távolsága, megvilágítása, állapota miatt – nehezen megítélhető. Az interneten (www.gebauer2010.hu) is sok információ elérhető.

Gebauer Ernő (Hartberg/Ausztria 1882. január 17. Pécs – 1962. március 24.) a pécsi reáliskolában érettségizett (1902.), Budapesten rajztanári képesítést (1906.) szerzett, majd éveken át ösztöndíjas növendék volt Székely Bertalan mesteriskolájában, Ferenczy Károly, Zemplényi Tivadar műtermét látogatta. A fővárosban "földije" Kiss György a szászvári születésű szobrász műtermében lakott. Képei már tanulmányai idején eljutottak országos kiállításokra is, freskót készített az 1907. évi pécsi országos kiállítás egyik pavilonjába, oltárképet festhetett a pécsi Xaveri Szt. Ferenc templomba. A falképfestésben mestere, a pécsi székesegyház Mária és Szent Mór kápolnáinak freskóit festő Székely Bertalan halálát követően ösztöndíjjal olaszországi tanulmányutat tett. 1912-ben Pécsre visszatérve haláláig e város festője lett. Szorgalma és hallatlan munkabírása révén elsősorban a nagy falképfestői megbízásaiból élt, "templomfestő" lett, és csak a legválságosabb években tanított: a szerb megszállás idején, a gazdasági világválság alatt (1929-1933) a művészképzőbe indulókat készítette fel. A szocialista korszakban a falkép-megbízások és fizikai erejének csökkenésével képzőművész-szakkörökben adta tovább tudását.

A háború, a forradalmak által megrendült, kiábrándult emberek közömbösségével Trianon Magyarországnak államában a szakrális művészettel az egyház vette fel a harcot: a hívőkkel való szoros kapcsolat kialakítására törekedve. Megnőtt a vallásos beruházások száma, fellendült a falképfestés, ahol a művészet történeti hagyományainak és a vallásos ikonográfiának egyesítésére, később

az egyházművészet modernizációjára törekedtek.

Gebauer Pécsen kívül hatvan templomban festett, jórészt a déli országrészben. A történeti stílusú templombelsőkhöz illeszkedés kötelme és a megrendelői kívánság, az ismétlődő tematika korlátozta festői kifejezőmódját. Az egyházi festészet konzervatív, akadémikus ágát művelte, így a szakirodalom alig említi. A II. világháború végéig tartó időszak alatt készültek el főművei ahol – főként a világi megbízásoknál, például a pécsi mozik allegorikus díszítésén, vagy két, új építésű templom kifestésénél – a korszak uralkodó stílusai, valamint a klasszicizáló, tárgyias irányzat is megérintették.

Az inséges években a festő számára megélhetésének alapját képezték az egyházi megbízások: szállást és ellátást kapott, a csekély honoráriumon kívül. A nyári hónapok alatt lehetett ezeket a munkákat elvégezni.

A hosszúhetényi templom egy évtizede esedékes tatarozását már 1942-ben elhatározták, az anyagi feltételének előteremtése a munkát a következő évre halasztotta. Hantos Béla plébános a kifestést Őri József pécsi díszítőfestőre bízta, Gebauer Ernőt négy falkép megfestésére kérte fel. A sikerei tetőpontján túljutott, "befutott," 60 éves mesterre kiállítási részvétele és a művészeti közéleti aktivitása is felhívta a figyelmet. 1943 februárjában a pécsi művészek mohácsi kiállításán is részt vett, tárlatvezetést tartott a kiállítás megnyitóján. A Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága, amelynek kezdetektől vezetőségi tagja volt, soron lévő tavaszi tárlataként festőnk gyűjteményes kiállítására került sor május utolsó hetében. Ennek műfaji gazdagságát, Gebauer érzékeny portréfestői képességét méltatta a napisajtó (Dunántúl 1943. máj. 23:6). A hetényi templom falképeit 1943 júliusára már el is készítette (Dunántúl 1943. júl. 18:5). A festőpáros a vajdasági Pacsér Szent Kereszt templomát festette ki szeptember 14-re, a templombúcsú napjára. Hosszúhetény 200 éves, megújított templomát 1943. okt. 31-én, Krisztus Király ünnepén, – amelyhez a templom diadalívén megfestett jelenet kapcsolódik – áldották meg (Dunántúl 1943. nov. 4: 5). A Dunántúl című újságban *A kisgrafika a természetjárás szolgálatában* című szabadlíceumi előadáson Gebauer ilyen tárgyú műveit is méltatták (Dunántúl 1943.dec.21:4). Mindez egy év eseménytörténete Gebauer életében, a hetényi templom falképeinek keletkezése idején.

Hosszúhetény a Szent István alapította pécsváradi bencés apátság szolgálatára rendelt település volt. Mai római katolikus temploma, a török uralom után a püspökség tulajdonába került településen, egy régebbi helyén 1740-ben, Szent Miklós tiszteletére épült. Az egyszerű falusi templom négy boltszakaszos hajójához kívülről félköríves szentély kapcsolódik, nyugati homlokzata elé lépő tornyát gúla-sisak fedi. Építésének klasszicizáló barokk stílusát csak a belső tér és berendezése mutatja: a szószék és az oltárok díszítése, festményei. A Szent Mik-

lóst ábrázoló olajfestmény főoltárképet ismeretlen osztrák festő művének tartják, a 18. század második feléből. A mellékoltárok festményeit (Szent család, Krisztus a kereszten) a következő századból valóknak véljük, mivel beszerzésükre, festőjükre vonatkozóan nincsenek adataink.

A szentély belülről sokszögzáródásúvá alakított. A középső falsíkon függ az oltárkép, tőle kétoldalt a tompaszöggel szétnyíló síkokon a freskók – balra Szent István megkeresztelése, jobbra Szent István felajánlja koronáját/országát a Szűzanya oltalmába – kapcsolódását az oltárképhez az azzal azonos festett keretükkel is biztosította Gebauer. Témájuk a templom-alapítás korára is utal, a képek keletkezésének közelmúltjában lezajlott Szent István emlékévre (1938), az államalapító király halálának 900 éves fordulójára alkalmából életének legnépszerűbb eseményeire emlékeztet. Az egyház és a világi hatalom összefonódására, nemzeti történelmünk sorsdöntő pillanataira.

A főoltárkép mozgalmassága a felhőkön lebegő angyalok, alakok motívumával folytatódik a szélső képeken. Az égiek neobarokkos mozgalmasságával szemben a földi szereplők áhítatos nyugalma áll. Gebauer képeinek építészeti részletei mintha csak a szentély tagolását folytatnák (csücsíves nyílásuk – nem István korához kapcsolódik), a ferde rálátás torzulásával is számolnia kellett festőjének. A jelenetek a szentély terét kitágító, oda idézett víziók. Mindkét oldalképen a barokkos "serpentin vonalú" a komponálás, illetve a főoltárkép felé irányuló átlós figyelemvezetés fűzi össze a szereplőket. A jeleneten a nép hangsúlyos tanúja, résztvevője a szent eseménynek, akikhez a templomban valóságosan jelen lévő nézők csatlakoznak. A hajót a szentélytől elválasztó diadalíven pedig már történetileg is a

jelenhez kapcsolódik az ábrázolás azzal, hogy azon a korabeli lakosság képviselői szerepelnek. Az alattuk mindenkor felsorakozó hívőket bevonja az imádatba. A freskón a világon uralkodó-trónoló Krisztus-királyhoz angyalok közvetítik Hosszúhetény akkori népének: a bányászok és a falu népviseletbe öltözött földműves lakosságának hódolatát. A falu temploma, illetve az egykori aknatornyok konkretizálják a faluképet, dokumentálva e fontos építészeti emlékeit. A templomuk szépítéséért anyagi áldozatokat vállaló lakosok ezáltal mint az egykori donátorok (adományozók) lettek megőrkítve, ezáltal e szereplők személyesebben is kötődtek templomukhoz.

A hajó északi falán Gebauer: Lourdes-i Szűz, a Rózsafűzér Madonnája képe liturgikusan célszerű, tematikus megvalósítása a Hosszúhetényi Szentolvasó Kör megrendelésének.

A templomban sikerült Gebauernek összehangolnia és egységbe szervezni a festői ábrázolásokat, ami kellemes ellenpontja a díszítetlen falú hajónak. Ezáltal érvényesül a hajó szép arányú, csehsüveg-boltozatos tere és az északi oldalfal fülkéjébe helyezett – ismeretlen eredetű, de kvalitásos – barokk festett Szentháromságsozbor.

A stációképek a Zsolnay porcelángyár régi modelljének késői, bántóan fényes mázú terrakotta gyártmányai ugyancsak a hívek adományaiból ekkor kerültek beépítésre, Deixler Károly kovács készítette áldoztatóráccsal együtt. Ez utóbbit az új, szembemiséző oltár felállítására miatt távolították el.

A templomhajó festésének megújításával, és Gebauer freskóin a beázásnyomok restaurálásával kellene folytatnia Hosszúhetény lokálpatriótáinak templomuk történeti alakulásának, egy kor kulturális erőfeszítésének megbecsülését!

(A képen a hosszúhetényi templom freskói.) **Fotó: Komlós Attila**

Kaszás Jánosra emlékezem

Nagy örömmel nézem – a sok évtized eltelte után ismét a tévében látható –, "Fölszállott a páva" című műsort. Sok-sok emléket kavarr föl bennem.

A 70-es évek elején ugyancsak voltak ilyen rendezvények a magyar néptánc, népzene megmentésére, melyet a Magyar Népművelési Intézet indított el Lengyelffy Miklós és sokan mások szervezésében.

A mi megyénkbe is eljutott a zsűri, akik nagy odafigyeléssel nézték végig a hagyományörző néptáncsoportok műsorát és azt, hogy mennyire hiteles népviseletet öltöttek magukra.

A népviselet a falusi, mezővárosi parasztemberek, cívisek, pásztorok, esetleg a kézművesek öltözete. A viseletet alkalmasszerűen viselték:

Volt ünneplős gúnyájuk, amelyet családi alkalmakkor öltöttek magukra, vagy ha templomba mentek, ez volt a legdíszesebb ruhadarab

Volt a "valahová menő" viselet, melyet akkor vettek föl, ha ügyet intéztek (piacra, vásárra) vagy táncmulatságra mentek

Volt a "munkaruha", ebben mentek a mezőre, vagy ebben végezték a ház körüli munkákat a fehércselédek.

Mára megváltozott a világ, ma a legszebb, templomba menő ruhákat viselik a bemutatón, a színpadon. Nem tudom, meddig bírják még ezek a ruhadarabok, melyeket nagymamáink, nagyapáink hagytak ránk.

Sok év múlva vajon felismerjük-e a sárközi, ormánsági, zengővárkonyi, vagy a hosszúhetényi népviseletet? Én már biztosan nem látom meg, majd a jövő eldönti, hogy a koreográfusokban, a táncsoportok tagjaiban mennyire fog élni a magyarság-tudat kérdése!

A 70-es évek elejétől a megyénkben működő hagyományörző táncegyüttesek és néptáncsoportok színpadra tervezett műsorszámait folyamatosan figyelemmel kísér-

hettem, így kerültem kapcsolatba a hosszúhetényi hagyományörző néptáncosokkal, akiket Kaszás János vezetett.

Meghívták – többek között – a csoportot a Zselízi Fesztiválra, ahol elsőpró sikert arattak. A busszal utaztam én is velük, mert engem zsúritagnak hívtak meg. Öröm volt látni, hogy János milyen gyönyörűen táncolt...

Később jöttek a pécsvárad Leányvásárok, ahová szintén zsúrizni hívtak, neves néprajzkutatók közé: Andrásfalvy Bertalan, Borbély Jolán, Pesovár Ernő, Szabadi Mihály társaságához.

Ekkor történt a nagy baj: megsértettem Jani barátomat! A következőket mondtam:

Nem illik a hímzett cipőt piros szalaggal befűzni!

Nem való a térdig érő bütykös kapcát piros pántlikával fölkötni!

Nem szabad az ingvállakba piros masnit kötni!

A gyönyörű kasmír szoknyákat felhajtották, rövidkek lettek.

Nem szabad a vörös zászló lobogását a magyar népviseletre rárakni!

Jánosnak elmondtam, hogy ezeket ne vegye rossz néven tőlem, én ezzel csak segíteni szeretnék. Javasoltam, hogy keressenek régi fényképeket, hogy milyen hosszú volt a szoknya és nézzék meg ki voltak-e "pillenpántolva" piros pántlikával mindenhol!?

János nagyon megharagudott rám, több mint két évig nem beszélt velem.

Ismét eljött a Leányvásáron a zsúrizás, s láttam, hogy eltűntek a piros pántlikák. Nagyon megdicsértem a csoportot és persze János barátomat is, mire János ezt kérdezte:

– Na, Cofi! Most boldog vagy? Azt válaszoltam: – Igen!

Aztán nagyon jó barátok lettünk, és ma is azok vagyunk, mert emléket ma is őrzöm a lelkemben!

Nagy Józsefné (Cofi)

Táncos emlékeimről dióhéjban

Hiszem, hogy a Hosszúhetényi Népi Együttes működése egyik legsikeresebb szakaszának lehettem részese. Nagyszerű volt a csapat Kaszás János bácsival az élen, a táncosok (14-től 70 évesig), a zenészek! Siker sikert követett. Amely versenyen jelen voltunk, onnét minden esetben elhoztuk a nagydíjat, arany minősítést. Ekkor kapta meg az együttes a "Véglegesen kiváló" címet is. Szívvel-lélekkel csináltuk, egymáshoz tartoztunk, közösség voltunk. Sokat szerepeltünk Magyarországon, s minden évben voltunk külföldön is. (Németország, Olaszország, Franciaország, Ausztria, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Algéria).

Hosszú évek elteltével tudatosodott csak bennem, micsoda érték, maradandó élmény az a sok külföldi út, melynek résztvevője lehettem. Algériába valószínűleg soha nem jutottam volna el az együttes nélkül. Franciaország pedig azért különös emlék, mert az volt az első külföldi utam a táncosokkal. Csaknem három hét a francia Riviérán – csodálatos, ugyanakkor igen kemény 3 hét volt. Szinte mindennap szerepeltünk 1,5-2 órás műsorral.

Nagyon szép, tartalmas éveket töltöttem el az

együttesben. Csupa-csupa szép emlék... az első szerelem is itt szövődött... A mai napig szeretettel gondolok vissza azokra az évekre, a programokra, a hosszú, dalolással, zenéléssel teli utazásokra, arra a kapocsra ami köztünk, az együttes tagjai közt volt, s ami az évek múlásával nyilván gyengült, de örökre megmarad. Ha összefutunk, több mint 20 év eltelte után is szeretettel, boldog mosollyal öleljük meg egymást.

Szeretettel és tisztelettel gondolok azokra a volt tagokra is, akik már nem lehetnek közöttünk. Az évek múlásával számuk sajnos egyre sokasodik: Schlégl Toncsi bácsi, Kocsis Terus néni, "Regyes" Pista bácsi, Sorosicsné Mária néni, Szám Pali bácsi, Göndöcs Jani, Papp Józsi, Kaszásné Terike néni, Bencze Feri bácsi, Cseke Gyuri bácsi és Katica néni, Kaszás János bácsi...

A ruháimat egy bőröndben őrzöm, időnként kölcsönadom egy-egy csőszlánynak. A "pávás" zenét meghallva lábaim akarva-akaratlanul mozognak a ritmusra, a szívem pedig még mindig elszorul egy kicsit minden szüreti felvonuláskor.

Kacsándi Anikó volt táncos

Papp János: Az első húsz év a negyvenből

Az 1960-as évek végén a televíziózás, a politikai nyitás, a gazdasági reformkísérletek és a szabadabb kulturális környezet jó hatással volt a vidéken élők életkörülményeire is. (Tegyük hozzá, hogy talán ez az időszak adta a kegyelemdőfést a hagyományos paraszti társadalom szétbomlásához, a falusi építészeti, tárgyi értékek egy részének elvesztéséhez is.) Ebben a társadalmi légkörben a Vass Lajos névvel fémjelzett "Röpülj Páva!" népzenei vetélkedősorozat minden bizonnyal magával ragadta az egész magyar közvéleményt. Nem volt ez másként Hosszúhetényben sem.

A televíziós közönségzavazás helyben is megmozgatta a nézőtársadalmat. Az országos népdaléneklés, a helyi gyűjtések és a tévén kapott jó példák ébresztették, és készítettek elő azt az igényt, hogy helyben is alakuljon pávakör. (Ne feledjük, hogy ekkor még sokan élnek az első bokrétások közül is!)

1972.

Ilyen előzmények után 1972 őszén Bereczky Tibor tanácselnök a helyi iskolában tanító, Pécsről kijáró, ének szakos tanárnő – Bajtay Dezsőné Verbay Terézt kérte fel a Hosszúhetényi Pávakör vezetésére. (A későbbi táncosokat a helyiek sokáig – az idősebbek még ma is – "Pávásoknak" is nevezik.)

... "összejött vagy ötven-hatvan ember – nők és férfiak vegyesen – a kultúrotthon nagytermében, és ott kimondták pávakör megalakulását. Többségében a volt Gyöngyös-bokrétások fiatalabbjai, aztán az ötvenes évek népi együttesének tagjai alkották a tagságot, de rajtuk kívül még nagyon sokan olyanok, akik szerettek és tudtak is énekelni." (Kaszás János - K. J. Zengő, 1992.)

A fiatal tanárnő számára nehéz feladatnak bizonyult a különböző korú falusi emberek összefogása. "Néha demisszonnal érkeztek próbára és én nem tudtam ezzel mit kezdeni". Emiatt, és munkahely változtatás miatt fél év elteltével az itteni emberek közt élő, ekkor már több helyileg gyűjtött anyaggal rendelkező, ambiciózus pedagógus, Kaszás János vette át a pávakör irányítását. Neve ettől kezdve – húsz éven keresztül – egybeforr a hagyományörző együttes sikereivel, majd később a Hosszúhetényi Daloskör megalakításával és vezetésével.

1973.

Az együtténeklés öröme mellett természetes igény volt a megmutatkozás.

A Hosszúhetényi Pávakör első jelentős szereplése 1973 nyarán volt Harkányban, ahol a tagok népviseletbe öltözve énekeltek saját falujuk népdalait. A népdalsokrok között Tóth István – ragadványnevén Regyespista – jóízű borköszöntőt mondott.

1974.

Ebben az évben már, mint népi együttes vettek részt a Pécsváradi Leányvásáron. A zenekíséretet 10 tagú rezesbanda látta el, amely nagyrészt a vasasi bányászzenekar

tagjaiból szerveződött. Tagjai: Papp József trombita, Sárdi Zoltán szárnykürt, Göndöcs János tenor, Schlégl Antal tenor, Medek László trombita, Bocz József trombita, Milovecz György helikon, Szám Pál klarinét, Vollár József klarinét, Németh Tamás dob.

A Kaszás János által összeállított "Hosszúhetényi táncok" című koreográfiát a zsúri – Vásárhelyi László vezetésével – ARANY minősítéssel jutalmazta.

Ez év decemberében a budapesti antológia keretében a Madách Színházban szerepelt a Hosszúhetényi Népi Együttes ugyanezzel a műsorral.

1975.

Három jelentős szereplés és egy filmfelvétel jelzi az együttes munkáját ebben az évben.

A Harkányi Nyár és a Duna menti Népek Nemzetközi Folklórfesztiválja Baján és Kalocsán valamint a Zalai Folklórfesztivál Pákán. Martin György és munkatársai az MTA táncarchívuma számára filmet készítettek hosszúhetényi táncokról.

1976.

Április 17-én első ízben vett részt az együttes a Hagyományörző Együttesek Országos Bemutatóján, Veresegyházon. Műsoruk: Kaszás János "Förösztsé". Az összeállítás alapja az a helyi lakodalmi szokás, hogy az esküvő után, de még vacsora előtt felkerekedik a násznép és a legközelebbi községi közkúthoz vonul. Itt bizonyos rituálé közepette a menyecske a kút vizével megmosdatja az urát.

A bemutatott műsorszám a közönség és a zsúri tetszését egyaránt elnyerte, ez utóbbi az együttest 5.000, Ft-os fődíjjal jutalmazta.

Június 13-án a Zengővárkonyi Népi Együttessel közös fellépés népművészeti nap keretében.

Szeptember 13-20-ig lengyelországi kiküldetésnek tett eleget a Hosszúhetényi Népi Együttes, melynek ez volt az első repülőútja. A Zielona Góra-i Nemzetközi Folklórfesztiválon 13 európai együttes társaságában, jó körülmények között sikerrel képviselte hazánkat. A verseny rendezőinek a varsói nagykövetségünkre küldött értékelése:

"A VII. Nemzetközi Ének- és Néptáncfesztiválon, Zielona Gorán az Önök hazáját a Hosszúhetényi Népi Együttes reprezentálta. Nagyon eredeti együttes, nagy szimpátiát váltott ki a precíz, kidolgozott koreográfiával, tele eleganciával, kitűnő táncprogrammal, valamint az igen magas igényű zenekarával. Mindenütt, ahol felléptek, vonzották a nézők tömegeit, meghódították a szíveket, elnyerték a legmélyebb szimpátiájukat, és örökre emlékezetükbe vették az együttest" (K. J. Zengő 1992.)

Októberben a Pécsváradi Leányvásáron a "Föröszts"-sel elnyerték a találkozó nagydíját.

1977.

A veresegyházi bemutatóra új műsorral érkeztek a hosszúhetényiek, címe: *"Hetényi gyűrűző"*. A népszokás szerint az eljegyzés kisebb lakodalom volt, ahol a menyasszonyt mindenféle tréfás játékok és mondókák közepette "megvásárolták" a vőlegény keresztszülei.

Veresegyház után június 21. és 27. között újabb külföldi szereplés következett.

Csehszlovákiába a Straznicei Nemzetközi Folklórfesztiválra utazhatott az együttes.

Hazatérve a Röpülj páva! 77' vetélkedő televíziós felvételén részesei voltak a baranyai csapatnak, a műsor záró képét táncolták.

Augusztus 20-án, az elmúlt öt év munkájáért az együttes megkapta a "Szocialista Kultúráért" kitüntetést.

1978.

Ettől az évtől szövetkezeti együttesként dolgozott a csoport. Hivatalos neve: Komlói ÁFÉSZ Hosszúhetényi Népi Együttese. A támogató fogyasztási szövetkezet elnöke, Finta József sokat tett a csoport zavartalan működésének biztosításáért.

Új összeállítással készültek az országos bemutatóra: Kaszás János: *"Eladó a menyasszony!"* Szokásalapja az éjfél körüli ajándéktánc és a menyecskévé avatás, körítve tréfás lakodalmi táncokkal. A szakmai fogadtatás ismét pozitív.

Május 28-án, Budapesten a Hűvösvölgyben a pécsi Mecsek Táncegyüttessel adnak közös műsort.

Az együttes életének kiemelkedő eseményeként, szeptember elejére meghívás érkezik a Hegyvidéki Népek Nemzetközi Folklórfesztiváljára Zakopánéba. Kaszás János: *Eladó a menyasszony!* c. összeállítása a 13 országból érkező csoportok mezőnyében a rendkívül előkelő harmadik helyezést éri el. Jókedv, tánc, siker – egy hétig vendégzeretben!

Októberben a Pécsváradi Leányvásáron másodszor is megkapják az országos ARANY minősítést.

1979.

A veresegyházi bemutatón a szakma nem fogadja jól Kaszás János új összeállítását, amelyben a falusi búcsú hangulatát igyekszik színpadra vinni, de az együttest kárpótolja az első nyugati meghívás. Június 14 -18-ig a svédországi Skinnskatteberg vendégeiként táncolhatnak a városban és környékén. Szeptember végén a "Tápai búcsú" rendezvényén lépnek fel.

1980.

A Szövetkezeti Együttesek Országos Néptáncfesztiváljának szekszárdi területi bemutatóján az együttes

Televíziós felvételen 1977-ben a Röpülj páva! vetélkedőműsor záróképében

Lengyelországi fesztiválon a Komlói ÁFÉSZ Hosszúhetényi Népi Együttese 1978-ban

maximális ponttal ARANY minősítést szerez és továbbjut az országos döntőre, ahol a balatonfüredi és siófoki szereplés alapján 10.000, Ft-os fődíjban részesül.

Az elismerésnek még nincs vége! Augusztus 20-án megkapják a "KIVÁLÓ EGYÜTTES" címet.

1981.

Év elején Pécsen szerepelt az együttes a Kiváló Együttesek Bemutatóján, márciusban Kalocsán a Népművészek Színpadán.

A veresegyházi találkozón a "Verágézn-járás" c. műsorukkal vettek részt, melynek hagyományi háttere szintén lakodalmi szokáshoz kapcsolódik. A vőlegény násznagyai

és vőféléi a menyasszonyos háznál, különböző tréfás rigmusok kíséretében "megvásárolják" a rozmaringokat, csokrétaikat. Ezeket viseli a vőlegény és násznépe érkezéskor. A bemutató nem aratott egyértelmű sikert.

A Szövetkezetek Országos Szövetségének köszönhetően augusztus 5-23-ig Franciaországba utazhatott a táncscsoport, ahol tizenegy városban szerepelt. A zenekar tagjai: Göndöcs János, Fusch Miklós, Schlégl Antal, Németh Tamás, Szám Pál, Vollár József, Kengyel Ferenc, Bárány György, Medek László, Spáth Péter.

Ősszel részt vett az együttes Sellyén, az Ormánsági Napokon és az ÁFÉSZ-együttesek gáláján Pécsen.

Franciaországi turnén 1981 nyarán.

1982.

A szövetkezeti fesztiválra új műsort állított össze Kaszás János. A *"Hetényi vígságok"* c. koreográfiával országos döntőbe jutott az együttes.

Július 13-án megünneplelte 10 éves fennállását a pávakörből népi együttesé alakult amatőr művészeti csoport. A művelődési házban kiállítás nyílt ebből az alkalomból. Délután felvonulás, este gálaműsor volt az új iskola udvarán felállított színpadon a vendég mecseknádasdi és szebenyi táncosok közreműködésével. A jubileumi ünnepségen Schlégl Antal és Göndöcs János zenészek *"Szocialista Kultúráért"* kitüntetést vehettek át.

Baranya megye képviselőjében, ebben az évben még a jugoszláviai Kórógyon vendégszerepelt a tízéves együttes. A Pécsváradi Leányvásáron ismét ARANY fokozatot kapott a csoport és *"Legjobb együttesvezetői munkáért"* elismerésben részesítették Kaszás Jánost.

1983.

Február 5-én Kaposváron, a Dél-Dunántúli Antológián mutatkozott be az együttes, márciusban a Budapesti Tavaszi Fesztiválon.

Júniusban kétnapos csehszlovákiai vendégszereplésen vettek részt, majd a nyár közepén fogadták svédországi házigazdáikat, kiknél 1979-ben vendégeskedtek.

A SZÖVOSZ jóvoltából ebben az évben átlépte a csoport Európa határát, hiszen a Tizi-Ouzou-i Folklórfesztivál meghívottjaként egy hétre Algériába repülhetett.

1984.

Kaszás János az együttes korábbi vezetője a következőket írja visszaemlékezésében erről az időszakról:

"Legsikeresebb évünk!

Nagyon sokat szerepeltünk ebben az évben, s a szereplések között sok volt az igazán rangos fellépés mind hazai, mind külföldi vonatkozásban. Már január 28-án megkezdődött ez a sorozat. Ezen a napon Bogyiszlón vendégszerepeltünk, s az ottani kiváló együttesrel adtunk közös műsort a község lakóinak.

*Február 26-án, a Dél-Dunántúli Antológián léptünk fel. Ez az esztendő ismét szövetkezeti fesztivál év volt. A szekszárdi területi bemutaton ismét simán túljutottunk, a júniusi országos döntőben pedig megosztott első helyezést értünk el, ami természetesen kárpótolt bennünket a legutóbbi csalódásért. Időközben, 24-25-én ismét ott voltunk Budapesten a Tavaszi Fesztivál műsorában. A legemlékezetesebb hazai szereplésünk a július 4 - 8-ig tartó Duna Menti Népek Folklórfesztiválja volt, ahol a kalocsai döntőben bemutatott *"Hetényi vígságok"*-ra a nemzetközi zsűri a *"Népek Barátsága Nagydíj"*-jal jutalmazta produkciójukat. De ezen a négy napon még táncoltunk Szekszárdon, Izményben, Decsen és Bátaszéken is. Egyszóval rendkívül tartalmas és eredményes volt ez számunkra.*

Augusztus 23-27-ig Olaszországban, a XIV. Goriziai Nemzetközi Folklórfesztiválon szerepeltünk, ahonnan a hagyományörző kategória első díjával és nemzetközi ARANY minősítéssel térhettünk haza. Az első díj egy gyönyörű hatalmas serleg, amely azóta is vitrinünk legszebb díszé.

Októberben ismét ott voltunk a Pécsváradi Leányvásáron, és ott újabb országos ARANY minősítést kaptunk.

Ebben az évben, október 20-án még egy Dél-Dunántúli

Antológián vettünk részt, melyet a tolna megyeiek rendeztek meg Dombóváron, s mi itt is szerepeltünk. Ugyanekkor boldogan tettünk eleget a magyarhertelendi községi tanács meghívásának is ahol az Öreges Napját tettük színesebbé a sok idős ember nagy boldogságára.

Az egész évben nyújtott teljesítmény elismeréseként ismét ott lehettünk Budapesten a december 8-án rendezett Táncantológia '84 műsorában"

1985.

Személyes baráti és rokoni kapcsolatnak köszönhetően – egy kint élő, egykori hetényi lakos jóvoltából – június 18-26-ig a németországi (akkor még NSZK) Münsterben vendégeskedett a csoport.

Ebben az évben rész vettek a budapesti *"Béke nap"*-on az Ifjúsági Parkban, szerepeltek Hévízen, Keszthelyen.

Augusztusban a Hagyományörző Együttesek IX. Országos Találkozásán nívódíjat, decemberben pedig Véglegesen Kiváló Együttes címet kapott a csoport. December 14-én felléptek Budapesten a Táncantológia '85 műsorában. Új

műsoruk: *Sej, besoroztak...* Ez a koreográfia az 1900-as évek elején élő hagyományt dolgozta fel, amikor a sorozásról hazatérő legényeket regrutabálal fogadják az otthoniak.

1986.

Komlón, a baranyai Kiváló Együttesek Gáláján szerepelt a csoport.

Május 23-27-ig Bécsben vettek részt a *"Sziget majális"*-on, júliusban a münsterieket látták vendégül Hosszúhetényben. Két közös szereplés és kirándulás szerepelt a programban.

Szeptemberben, Baranya megye küldöttségének tagjaként négy napot töltöttek és szerepeltek a Szovjetunióban, Pécs testvérvárosában, Lvovban.

Ebben az évben is készült új műsor. A *"Hetényi tavaszváró"* farsangi, húsvéti és Szent Iván napja környéki népszokásokat dolgoz fel. Ez utóbbiban megjelenik az *"Iványozás"* jellegzetesen hetényi énekkísérettel. A népszokásokat karikázó nyitja és vidám verbunk zárja.

1987.

Februárban a támogató Komlói ÁFÉSZ küldöttgyűlése nyitotta meg az év szerepléseinek sorát. Júniusban a 15 éves jubileum alkalmából műsort adtak az iskola udvarán felállított szabadtéri színpadon. Vendég a münsteri mandolinzenekar és a Romonyai Népi Együttes. (A Romonyai Népi Együttesnek öt évig szintén Kaszás János volt a vezetője) Augusztus 20-án, délelőtt Mohácson, délután Mecseknádasdon szerepeltek. Októberben két napra a jugoszláviai Kopács látta vendégül a csoportot, majd 24-én Szekszárdon táncoltak. Az évet közös műsor és bankett zárta a romonyaiakkal.

1988.

A Kecskeméten rendezett szövetkezeti fesztivál területi bemutatóján a "Hetényi tavaszváró" bemutatásáért ARANY minősítést kapott a csoport. Münsteri vendégszereplés következett június 31 - augusztus 7-ig a baráti kapcsolatnak köszönhetően. Júliusban Pécssett, augusztusban Orfűn és Mohácson szerepelt az együttes. Október 15-én egy tévéstáb felvételt készített a táncokról, viseletről és beszélgetést vett fel a vezetővel. A felvétel további sorsát nem tudjuk! Ebben a hónapban még a helyi és az alsómocsoládi öregek napján szerepeltek. Novemberben a komlói színházban, gálaesten lépett fel az együttes a megye legjobb hagyományőrző csoportjainak társaságában.

1989.

A társadalmi változások az együttest is elérték. A Komlói ÁFÉSZ nem vállalta tovább az együttes fenntartását. Ennek az évnek a jelentősebb szereplései: Jászberény augusztus 5-én, Budapest augusztus 20-án, és Magyar-lukafa október végén.

1990.

Január 27-én dr. Várnai Ferenc hangfelvételt készített a táncokhoz énekelt dalokból és a zenekar kísérőzenéjéről. A nyár folyamán a vajdasági Kishegyesen vendégszerepelt az együttes. A Göndöcs János vezette kísérőzenekar, mint béli zenekar is közreműködött az ottani rendezvényen. Az együttes tagjait kishegyesi és feketicsi családok látták vendégül. Három pécsi szereplés volt még ebben az évben, legjelentősebb a szeptemberi szüreti napokon való részvétel.

1991.

Februárban a Baranya Megyei Közgyűlés farsangi rendezvényén szerepelt a csoport, áprilisban az ausztriai Statteggból érkeztek vendégek, akikkel helyben és Pécs-váradon adott közös műsort az együttes. Júliusban a Pécsi Nyári Színház műsorában léptek fel a Káptalan utcai szabadtéri színpadon, augusztusban Budapesten a Karmelita udvarban mutatkoztak be külföldi turisták előtt. Szeptemberben második alkalommal vehettek részt a zakopaneai nemzetközi fesztiválon. Szeptember végén a Pécsi Szüreti Napok rendezvényén táncoltak. Kaszás János gerincbetegsége és műtétje az együttes életében is törést eredményezett.

1992.

Húsz éves az együttes!

A jubileumot a csoport az olasz testvértelepülés, Morolo táncegyüttesével ünnepelte a mozi udvarán felállított szabadtéri színpadon. A nézőtérén, a közönség soraiban ült Csánky Lenke is, az egykori népi együttes vezetője. Az együttes ebből az alkalomból az önkormányzattól megkapta a "Hosszúhetényért" kitüntetést, amely a közösségeknek adható helyi elismerések közül a legmagasabb.

Nádor Rudolfné polgármester és Kaszás János együttesvezető az elismerés átadásán.

A jubileum negatív mérföldkő is egyben, hiszen munkahelyi okokból ekkor távozott a zenekar éléről Göndöcs János, őt néhány zenésztársa is követte. Az ifjúsági fúvószenekar néhány tagja ugyan szívesen csatlakozott a korábbi együttes megmaradt tagjaihoz, de a vezetést senki nem akarta vállalni.

Lezárult egy korszak. A Komlói ÁFÉSZ támogatása nélkül, zenekar nélkül kellett újragondolni az együttes további sorsát.

Ekkor került nyugdíjas pedagógusként, napközis nevelőnek az iskolába Hollósi Béla, hetényi születésű zenész, akit a művelődési központ felkért a zenekar vezetésére. Így Hollósi Béla (trombita), Gasteiger Ferenc (tenor), Gáspár Géza és Kruzsely László (klarinét) mellé kapcsolódott a fiatal generáció: Hock Roland (trombita), Magyar Zsolt (trombita), Fledrich Szabolcs (trombita), Balázs László (tenor), Spéth Ferenc (tuba) és Radó Miklós (dob).

Az ÁMK fenntartásában, új zenekarvezetővel, Papp János személyében új együttesvezetővel, részben kicserélődött tagsággal indult meg a közös munka, amely az együttes folyamatos működését, további szép sikerek sorát eredményezte, és elvezetett az idei 40. évfordulóhoz.

Köszönet és elismerés mindazoknak a táncosoknak, zenészeknek, akik létrehozták, éltették és éltetik ma is a helyi hagyományokat, akik az első húsz évben, és azóta is áldozatot hoznak, pénzt, energiát fordítanak arra, hogy az ország legjobb együttesei között öregbítsék falunk hírnevét!

EGYESÜLETI HÍREK 2012.

A pécsi Néptáncal a Gyermekekért Alapítvány a komlói Pöndöly Néptánc és Hagyományörző Egyesülettel karöltve hívta életre az I. Baranyai Szóltáncfesztivált, melynek a Pécsi Szivárvány Gyermekház adott otthont március 3-án. A fesztiválon bármilyen korú táncos megmérethette magát, a feltétel mindössze annyi volt, hogy a jelenlegi vagy a történelmi Baranya megye valamely vidékéről, településéről mutassanak be improvizatív táncot a résztvevők. Gyermek korosztályban 33 produkciót láthatott a közönség, az ifjúságiak között 10 páros illetve legényszóló állt színpadra, a felnőtt kategóriában pedig 26 nevezés érkezett. A döntően párosokból verbuválódó mezőnyben mindösszesen 123 táncos lépett színpadra.

A sárközi és a somogyi tánc- és zenei kultúra metszéspontjában elhelyezkedő Baranya magyar lakossága kivételesen sokszínű és sajátos kultúrát hagyott az utókorra. Ebből a sokszínűségből csilant meg többek között a résztvevők lábán a hagyományörző együtteséről ma is ismert Hosszúhetényi és Magyaregregy tánc-hagyománya, az egyetlen baranyai táncos Népművészet Mestere, Józsa Gergely emlékét őrző Kozármisleny táncai, s az igen virtuóz birjáni ugrós.

Hosszúhetény öt párral képviseltette magát a fesztiválon. A gyerekek korosztályában a *Katona Bálint – Kruzse Gina és Pifkó Dániel – Schuhman Adél* párosok indultak, a felnőtteknél *Schül Zsolt – Kruzse Cecilia, Zugl Richárd – Varga Dóra és Ferencz Tamás – Csák Beatrix* párosok léptek a zsűri elé. Gyerek kategóriában Bálint és Gina kiérdemelte a Baranya Kiváló Gyerektáncosa címet. A felnőtteknél Ferencz Tamás és párja, Bea különdíjban részesült. Valamennyi táncosunk hosszúhetényi táncokkal szerepelt a megmérettetésen, a versenyre *Katonáné Günszt Andrea* készítette fel őket. A díjkiosztó gálán idősebb táncosaink és zenészeink is felléptek

A hagyományörző együttesek szokásos budapesti Tavaszköszöntő című gáláját ezúttal a MOM Művelődési Központban tartotta a Muharay Szövetség, melyen idén a legjobb nyugat-magyarországi együttesek mutakoztak be. Együttesünk tizenöt fővel nézőként vett részt a programban. Jövőre március 16-án dél-dunántúli együttesekkel adunk közös műsort ugyanitt.

Népi Együttesünk meghívást kapott a IX. Zalaegerszegi Országos Fazekas, Keramikus Találkozó és Fesztiválon történő fellépésre, melyet április 28-29-én rendeznek a Göcseji Falumúzeumban. A rendezvény a hazai és határainkon túli fazekas mesterek, népi iparművészek, keramikusok nagy seregszemléje. A szakmai programokat hagyományörző néptáncsoportok műsora színesíti, melyben együttesünk az egy órás műsoron túl táncbátát is tartott hetényi táncokból.

Együttesünk az országos szervezet megalakulása óta tagja a Muharay Szövetségnek, melynek május 18-án tartották a tisztújító közgyűlését. Az elnökségbe újabb három évre beválasztották Papp Jánost is, együttesünk vezetőjét.

A Határon Túli Magyarokért Alapítvány idén ünnepelte fennállásának huszadik évfordulóját. A Pécsen a János utcában működő szervezet ebből az alkalomból ünnepi közgyűlésen köszöntötte mindazokat, akik az elmúlt két évtizedben valamilyen módon hozzájárultak az alapítvány törekvéseihez. A Hosszúhetényi Hagyományörző Egyesület elismerő oklevelet kapott *„elismeréssel és köszönettel a határon túli magyar közösségekért végzett elkötelezett tevékenységéért.”* A díjjal együttesünknek a határon túli csoportok fogadását, felléptetését, és a fesztivál-szerepléseket kívánta megköszönni az adományozó.

Június 9-én Nagykozárba, német műsor előadására hívták együttesünket. A táncok között az Ifjúsági Zenekar legfiatalabb

tagjaiból alakult kisegyüttes is fellépett. Sváb egyvelegből összeállított műsorszámuk nagy sikert aratott.

A zenekart és a kisenekart Keserű Árpád vezette.

A nyár folyamán együttesünk fiataljai felléptek a Tailcska-olimpián, az Ifjúsági fesztiválon és a Szentlászlói Búcsún is.

Újabb házasságot ünnepelünk. Együletünk két tagja – Márton Éva és Kerserű Árpád – úgy döntöttek, hogy további életüket házastársként szeretnék együtt tölteni. Június utolsó szombatján tanúi lehettünk egybekelésüknek.

Július 14-ére meghívást kaptunk Magyarországra a X. Jakabhavi Folklórfesztiválra. Augusztus 11-én a Tolnai Svábklub meghívására a Hosszúhetényi Német Nemzetiségi Önkormányzat felkérésére Tolnában mecseknádasdi és szűri táncokkal léptünk fel az ország több pontjáról érkezett nemzetiségi együttesek társaságában.

Augusztus 12-én idén is megrendeztük a Népviselő Napját. Hetényi szöttekéből kiállítást rendeztünk, vendégül láttuk a Magyaregregy Hagyományörző Táncsoportot. Velük, a Daloskőrrel és az utánpótlás kisenekarral adunk közös műsort délután a Mozi udvarán.

Pécsvárad Város Önkormányzata Emlékplakettet adományozott együttesünk egyik táncosa, *Katonáné Günszt Andrea* részére a pécsvárad Zengő Néptáncsoport élén végzett sikeres tevékenységéért, a fiatal generáció néptáncoktatásának megteremtéséért.

Szeptember 8-án Bogyiszlón a Hagyományörző Együttesek Találkozóján lépett fel népi együttesünk, ahol nagyszabású szüreti felvonulás és színpadi bemutató keretében képviseltük falunkat. Másnap a magyaregregy táncosok meghívására két műsorszám-mal részt vettünk az Egregyi Búcsú rendezvényén

A szeptember 15-én a Komlói Színházban tartott születésnapi gálaműsorunkat Kaszás János emlékének ajánlottunk.

Előtte, pénteken megemlékezést tartottunk egykori vezetőnk sírjánál, a gála után pedig zártkörű mulatságon találkoztunk az egykori táncosokkal, zenészekkel.

A gálát a Mecsekvidéke Takarékszövetkezet 30.000 Ft-tal támogatta, valamint *Szabó Zoltántól és Csák Józseftől* kaptunk boradományt, amellyel megvendégelhettük a műsor és az esti bál vendégeit. Borászok ajánlottak fel bort felajánlásáért, mellyel hozzájárultak az évforduló megünnepléséhez.

Szeptember 29-én aktív résztvevői voltunk a helyi fiatalok közreműködésével rendezett Hetényi Szüretnek, október 6-án a Sütő-Főző fesztiválon léptünk fel, vendégül láttuk a Veregyházi együttest és a Muharay Szövetség elnökségét.

Október 13-án a horvátországi Kiskőszeg (Batina) vendégei voltunk, ahol tizenkettedik alkalommal rendeztek szüreti napokat. A programban felvonuláson és színpadi bemutatón vendégszerepeltünk horvátországi és magyarországi együttesek társaságában.

Október 21-ére meghívást kaptunk a Magyarlukafára, ahol a Vendel napi búcsú forgatagát színesítettük.

Együttesünk és egyesületünk vezetőségi tagja *Radó Tihamér* több évtizedes táncosi tevékenységéért és a helyi népviselet megőrzésében vállalt tevékenységéért Hosszúhetényért Kitüntetett Díjban részesült, melyet az októberi községi ünnepélyen, 23-án előestéjén vehetett át a templomban.

A hagyományőrző együttesek bemutató színpadát és minősítőjét idén két helyszínen rendezte a Muharay Népművészeti Szövetség. Szeptember 29-én Veresegyház, november 17-én Bonyhád volt a házigazdája az együttesek szakmai megmérettetésének, ahol összesen húsz csoport lépett bíráló bizottság elé az ország különböző tájairól. A kétfévente megtartott minősítésre együttesünk a bonyhádi helyszínt választott, ahol a *Mikor engöm vizitáltak...* c. koreográfiával léptünk a zsűri elé. A felnőtt együttes és a gyerektáncsoport közös programját *Papp János és Katonáné Gunszt Andrea* állította színpadra, melyre KIVÁLO minősítést kaptunk. Az elmúlt évtizedben ez már a harmadik kiváló minősítése a csoportnak. A bemutató nyilvános főpróbája 16-án Komlón volt, ahol a Pöndöly Néptáncegyüttessel közösen adtunk műsort.

November 24-én Etyeken rendeztek minősítő versenyt ifjú énekesek és hangszeres népzenezők számára. A Pévönye együttes – amelyben egyesületünk tagjai, tagjainak gyerekei *László Emese, Katona Bálint, Kruzsely Gina, Kruzsely Pálma* is énekelnek – három kategóriában kaptak nívódíjat és egy különdíjat is hazahozhattak. Vezetőjük Detrich Pálné.

November 27-én Radó Tihamérnak, együttesünk táncosának népviseletgyűjteményéből nyílt kiállítás Komlón a Községek Házában. A páratlan gyűjtemény részleteit bemutató kiállítást Nádor Rudolfné nyitotta meg.

December 7-én a Komlói Közkincs Kistérségi Gálán, a minősítőn kiválóra értékelt műsorunkkal mutatkoztunk be Komló és környéke közönségének.

Az Adventi Kalendárium programsorozat pécsi rendezvényén szerepelt gyereksoportunk *Katonáné Gunszt Andrea* vezetésével a Zsolnay Negyedben, ahol hosszúhetényi téli népszokásokat elevenítettek fel. A felnőttekkel a Széchenyi téren vettünk részt egy közös örömtáncban (flashmob), ahol egyszerre több mint háromszáz táncossal jártuk ugyanarra a zenére.

Kinek van még fotója, háború előtti levele, nyugtája, pénzügyi dokumentuma, gazdálkodással, földdel vagy hetényi egyesületekkel kapcsolatos régi irata? Ki őriz hetényi, kisújbányai, püspökszentlászlói falurészletet ábrázoló régi fotót, rajzot, képeslapot? Kinek van régi lakodalmi csoportképe? Van-e még valakinek dokumentuma a régi mozizásról, a sportról, a vendéglőről, malmokról?
Kérjük, adja kölcsön egyesületünknek, hogy kiadványunkon keresztül más is megismerhesse őket!

Egy százalék

Ezúton is köszönjük mindazok támogatását, akik jövedelemadójuk egy százalékáról az egyesület javára rendelkeztek.

Támogatóink jóvoltából 2011-ben a felajánlott 1%-okból 133.097 forintot utalt át számunkra az adóhatóság. Az összeget a Múltmentő nyomdaköltségeire, a Népviselet Napja fotódokumentációjára, a szőlőtáncverseny, a továbbképzés és a minősítő nevezési díjára, részvételi költségeire fordítottuk.

Köszönjük a felajánlást azoknak is, akik az idei évben rendelkeztek egyesületünk számára adójuk egy százalékáról. Idén ez az összeg 88.167 Ft. Az összeg felhasználásáról egyesületünk közgyűlése az elfogadott költségvetés alapján fog dönteni.

Mivel egyesületünknek több nyugdíjas és diák tagja van, akik nem adóalanyok, így a tagok által felajánlott egy százalék összege nem nőtt, hanem csökkent.

Kérjük Önöket, ha egyetértene céljainkkal, törekvéseinkkel rendelkezzenek továbbra is szervezetünk javára, vagy más módon támogassák szervezetünket! Rendelkező nyilatkozatot a **18325920-1-02** adószámunk feltüntetésével tudnak számunkra kitölteni, közvetlen támogatást a helyi takarékszövetkezetnél vezetett **50300020-10001181** számlaszámra tehetnek.

Köszönettel:

Hosszúhetényi Hagyományőrző Egyesület
hagyomanytanc.12web.hu
nepiegyuttas@hosszuheten.hu

Jubileumi műsor az iskola udvarán felállított színpadon. Lent: A zenekar tagjai egy sikondai szereplés alaklmával: Bárány György, Schlegl Antal, Vollár József, Szám Pál, Németh Tamás, Medek László, Bocz József, Fusch Miklós. A képről hiányzik Göndöcs János.

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

